Egen kulturell bakgrunn

Jeg ble født 1942 i Skoltebyen, og vokste opp under trange kår. Oppveksten i Skoltebyen var vanskelig og konfliktfylt. Blant annet fordi "vi" til daglig ble mobbet av folk i bygda og på barneskolen. Mobbingen av skoltene, som bodde i Skoltebyen, var helt vanlig frem til 1960tallet. Min barn- og ungdomstid fra Skoltebyen har preget meg som menneske og min identitet som "skolt". Jfr. mitt foredrag fra 1997: „Identitetsproblematikk og Skoltebyen" (jfr. Diverse foredrag). Etter egen erfaring og kunnskap har skoltene i Neiden hatt svært vanskelige livsvilkår for å overleve som en liten minoritetsgruppe.

De tidligere sosialdarwinistiske strømningene i Norden og Europa var den viktigste årsaken til at skoltene i Sør-Varanger ble betraktet som gruppen med lavest status, og ble av den grunn et mobbeoffer. På barneskolen var det som regel sjøfinnene som var den gruppen som sto for det meste av mobbingen. Ofte førte dette til at mobberne ville banke opp skoltene, og det førte til at vi ble tvunget i slåsskamp under skoletiden. Det var ikke sjelden at mobberne ville banke opp de minste av oss. Ved en anledning ble undertegnede tvunget til å rømme fra barneskolen i flere dager for ikke å bli banket opp av denne mobben. Min far tok kontakt med rektor på skolen, som hadde en alvorlig samtale med mobberne. Det ble noe bedre etter dette, men mobbingen fortsatt under min tid på barneskolen. Mobbingen på skolen og i bygda førte til at mange av oss skolter fikk varige usynlige arr, og mange av skoltene sliter fortsatt med en mindreverdighets følelse og føler liten stolthet av sin egen bakgrunn.

Dette har undertegnede erfart fra et tidligere prosjektarbeid. Noen blant de eldre skoltene ville ikke la seg intervjue, og var imot at undertegnede skulle grave i deres fortrengte fortid. Oppveksten i Skoltebyen var mye vanskeligere før 2. verdenskrig, noe jeg har blitt fortalt og foranstående viser. Barneskolen i bygda var et skoleinternat, og de fleste barna i denne tiden bodde i perioder på noen uker. De fleste på dette internatet var barn av sjøfinner, som bodde ved sjøkanten mellom Neiden og Kirkenes.

På begynnelsen av 1900-tallet ble skoltene også mobbet av lærerne. Dette kommer blant annet til uttrykk i et offentlig brev, som en lærer skrev til Tanner i 1926. Dette er dokumentert i Tanners bok, "Skoltlapparna" fra 1929. I boka har Tanner tatt med et brev fra en lærer fra Neiden, som skrev at skolte jentene kom hjem med bastardunger. Dette viser en nedlatende og rasistisk holdning til skoltene, og denne nedlatende holdningen videreføres i dag av Sametinget og av de norske forvaltningsmyndigheter. Sametingets engasjement ved etableringen av et Østsamisk Museum er et godt eksempel på dette.

Skoltebyen, livjelakfisket (kastenotfisket) i Skoltefossen og St. Georgs kapell er sterke symboler som har preget vår(skoltenes) identitet i generasjoner, fordi Skoltebyen i århundrer/ årtusener har vært skoltenes sommerboplass.

Sør-Varanger kommune la allerede på 1950-tallet de første restriksjoner for Skoltebyen, noe som skapte problemer for skoltene som bodde i området. Disse restriksjonene økte utover 1960-tallet, og det førte gradvis til at skoltene fikk mindre muligheter til å etablere eller forbedre sin livssituasjon. Skoltene som bodde Skoltebyen fikk heller ikke som andre i bygda målt opp noe tilleggsjord, men med et unntak. Mekaniseringen i jordbruket på slutten av 1950-tallet og på begynnelsen av 1960-tallet førte til at skoltenes små jordflekker ikke gav avkastning nok, og de ble derfor tvunget til å legge ned det tradisjonelle jordbruket.

Som ung mann flyttet jeg fra Neiden i 1960 på grunn av skolegang, og har årlig siden besøkt bygda inntil jeg på grunn av mitt kulturelle engasjement, og oppfordringer fra Samisk kulturminneråd bestemte å flytte til Neiden. Imidlertid viser det seg i ettertid at Sametinget ikke hadde hederlige hensikter, men bruker skoltenes historie for å dokumentere at samene er urbefolkningen i Finnmark.

Tidlig på 1960-tallet ble jeg kjent med min kone, som jeg senere ble gift med i 1968. I 1969 reiste vi til Oslo for å få oss begge en utdannelse. Søkte på NKIs 3-årige ingeniørhøgskole i 1971 og fikk ingeniøreksamen (Husbygnings teknikk) i 1974. Omtrent på samme tid gjennomførte min kone kostøkonom studiet. Etter studietiden flyttet vi i 1974 flyttet vi tilbake til Finnmark. Fikk noe senere fast jobb ved et ingeniørkontor i Alta, og arbeidet der i to perioder (jfr CV).

På begynnelsen av 1980-tallet adopterte vi en sønn fra Korea, mens vi bodde i Alta. Da det var noe turbulent på jobben da flere av mine kollegaer sluttet, så ble undertegnede noe rastløs. Det førte til at undertegnede etter ca. 10 år syntes det kunne være på sin plass å skifte jobb for å utvikle videre.

Søkte på en spennende jobb i Åsgårdstrand i Vestfold fylke, og fikk jobben. Det ble likevel en vanskelig prosess før vi endelig klarte å bestemme oss for å flytte til Åsgårdstrand i 1985. Vi trivdes i Vestfold til børskrakket på slutten av 1980-tallet. Krakket førte til en vanskeligere økonomisk situasjon både i det private og i den kommunale sektoren. I bygge bransjen førte det til flere konkurser, og det igjen førte til nedgang i prosjekteringsoppdragene. Konsekvensen ble etterhvert at flere fikk oppsigelser, og dette ble også min skjebne i 1990. Imidlertid benyttet undertegnede tiden som arbeidsledig godt og gjennomførte to kurs ved Aetat.

I 1992 flyttet vi tilbake til Finnmark og Talvik, og undertegnede gjennomførte fra 1992 til 94 en toårig kulturfagstudie i Alta. Mellom 1994 og 1996 gjennomførte undertegnede 2 studier (jfr. CV). Etablerte i1996 eget firma "**F**innmark Boligkompetanse". Målsettingen for denne etableringen var å hjelpe folk med byggeplaner. Husbanken krevde noe senere at alle husbyggere med Husbanklån skulle knytte til seg en faglig rådgiver, som skulle kvalitetssikre byggeprosessen.

I forbindelse med fredningen av Skoltebyen inviterte Sametinget ved daværende sametingspresident O.H. Magga foreningene "Østsamene i Neiden" og "Skoltene i Norge" til et samarbeide, som skulle føre til en kulturell revitalisering i Neiden. Undertegnede var på den tiden leder i foreningen "Skoltene i Norge". Før skolteforeningene gikk med på et samarbeide med Sametinget skrev undertegnede som leder i foreningen "Skoltene i Norge" et brev med premisser til Sametinget. Fikk et svar fra daværende sametingspresident Magga at han godtok det. Videre hadde undertegnede en radio intervju i Sameradioen med leder for Samisk kulturminneråd, Kirsten Biti Johansen. Hun beklaget i intervjuet at skoltene hadde blitt stemoderlig behandlet tidligere, men at dette skulle det være slutt med. Nå ville de støtte skoltene i etableringen av et fremtidig museum i Neiden. Det førte til at begge skolte foreningene ble med i et prosjektsamarbeida med Sametinget.

Under dette prosjektsamarbeidet ble det enighet om å utvikle prosjektet "Utvikling av Østsamisk museumskompetanse" og den mest kompetente av skoltene måtte søke på prosjektstillingen. Vedkommende skulle etter en hospiteringstid bli leder for oppbygging av museet i Neiden. Videre skulle han senere bli den første leder etter at muséet ble etablert!

Slik gikk det ikke, fordi begge skolte foreningene ble frosset ut av prosjektet og undertegnede ble ansatt som fagkonsulent med munnkurv under referansegruppe møtene. Ingen av skoltene med eiendommer i Skoltebyen ble heller ikke valgt som medlemmer til referansegruppen, som skulle være helt sentral i oppbyggingen av museet. De som Sametinget valgte som før 1940-tallet hadde flyttet fra Skoltebyen. De hadde også litt tidligere frasagt sine etniske rettigheter i forbindelse med Samerettsutvalgets rettighetsdokumenter.

De andre fra ulike deler i kommunen og fra russisk side. Dette var ikke etter vanlige norske demokratiske rettsregler! *Jfr. Offentlige brev, pkt 15 - Klage til riksantikvar vedr utvikling i Neiden.*

Etter at Skoltebyen ble fredet ble begge foreningene sjaltet ut. Sametinget forrådte skoltene og undertegnede i dette prosjekt samarbeidet. Har skrevet rapporter om hospiteringstiden i denne websiden! Tromsø etnografiske avdeling ved museet var prosjektansvarlig under min hospiteringstid som varte i 2 år!